MĚSTSKÝ ÚŘAD CHEB
ODBOR STAVEBNÍ A ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Státní oblastní archiv v Plzni
Mgr. Petr Hubka
Sedláčkova 22/44
306 12 Plzeň

VÁŠ DOPIS ČJ. /ZE DNE	ČÍSLO JEDNACÍ	VYŘIZUJE / LINKA	V CHEBU DNE
12.02.2014	MUCH 46235/2014 KSÚ 1350/2014	Slávka Snížková/354440175	16.06.2014

Vydání závazného stanoviska z hlediska státní památkové péče **k záměru provedení opravy části historických městských hradeb v blízkosti areálu bývalého kláštera klarisek na stav.p.č. 228/1 v k.ú. Cheb, obec a okres Cheb, kraj Karlovarský**

Městský úřad Cheb, odbor stavební a životního prostředí a jako dotčený orgán státní správy na úseku památkové péče příslušný podle ustanovení § 29, zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění, (dále jen zákona o státní památkové péči),

vydává

podle ustanovení § 14 odst. 1 zákona o státní památkové péči, na základě žádosti ze dne 12.02.2014 účastníka řízení Státního oblastního archivu v Plzní, Sedláčkova 22/44, 30612 Plzeň, zastoupeného Mgr. Petrem Hubkou, vlastníka objektu hradeb na stav.p.č. 228/1 v k.ú. Cheb, **k záměru provedení opravy části historických městských hradeb v blízkosti areálu bývalého kláštera klarisek na stav.p.č. 228/1 v k.ú. Cheb, obec a okres Cheb, kraj Karlovarský,** po písemném vyjádření Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Lokti ze dne 06.06.2014, vydané pod č.j. NPÚ-342/17143/2014, doručené zdejšímu odboru dne 12.06.2014, podle ustanovení § 149 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu (dále jen správní řád)

z á v a z n é s t a n o v i s k o:

k záměru provedení opravy části historických městských hradeb v blízkosti areálu bývalého kláštera klarisek na stav.p.č. 228/1 v k.ú. Cheb, obec a okres Cheb, kraj Karlovarský, které je ve smyslu § 14 odst. 3 zákona o státní památkové péči je z hlediska státní památkové péče

přípustné za podmínek:

náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 1/14, 350 20 Cheb | Tel.: +420 354 440 175 | Bankovní spojení | výdajový účet 528-331/0100 | IČ: 00253 979
E-mail: snizkova@cheb.cz | www.cheb.cz | Fax: +420 354 440 550 | Komerční banka Cheb | příjmový účet 19-528-331/0100 | DIČ: CZ00253 979

MUCH 46235/2014
KSÚ 1350/2014

1. **Operativní průzkum a dokumentace:** Po postavení lešení, ale ještě před vlastním zahájením prací bude umožněno zástupcům Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Lokti realizovat operativní průzkum a dokumentaci nálezových situací. Další dokumentace bude probíhat v průběhu realizace prací.
2. **Vzrostlá zeleň:** Bude odstraněna stávající vzrostlá zeleň na korun hradby. Tuto zeleň je nutné odstraňovat velmi opatrně, neboť některé kořeny těchto stromů zabíhají do hloubky konstrukce.
3. **Materiály:** Na opravu poškozeného úseku městské hradby budou použity tradiční historické materiály, ze kterých je daná konstrukce postavena tj. stávající lomový kámen, který bude v případě potřeby doplněn novým shodného typu, popřípadě plné cihly (mělo by se jednat o staré cihly, např. z demolic) a vápenné, mírně nastavované malty shodné barevností a strukturou s maltami uplatňujícími se ve stavbě (místo cementu by měly být použity jiné hydraulické materiály, doporučujeme použití vápenné malty zhotovené na bázi hydraulického vápna – pro zajištění vysoké pevnosti a odolnosti proti vodě). Písek bude zvolen takové struktury a barvy, aby bylo dosaženo shodného vzhledu malty se stávající. Vzorky malty budou odsouhlaseny zástupci státní památkové péče.
4. **Rozebírání zdiva:** Rozebírání zdiva koruny bude prováděno ručně. Konkrétní rozsah odstraňovaných částí bude odsouhlasen na místě stavby v rámci kontrolních dní zástupci státní památkové péče. Rozebrány budou pouze zcela nesoudržné úseky.
5. **Dozdívání**: Chybějící část zdi bude vyzděna za použití výše uvedených materiálů a to způsobem, který je shodný se stávajícím. Bude respektován převažující způsob kladení kamene včetně minimální šíře spárování a s vyšíbrováním větších spár. Způsob vyzdění a vyspárování části zdiva bude odsouhlasen zástupci státní památkové péče.
6. **Koruna zdiva**: Koruna zdiva bude řešena položením pálených tašek bobrovek do maltového lože tak, jak je navrženo v předloženém rozpočtu. Možné je také namísto bobrovek použít prejzy, jejich zbytky jsou patrné v dozdívce koruny a je tedy vysoce pravděpodobné, že se zde mohly dříve nacházet. Méně vhodnou, ale akceptovatelnou variantou je pak zakrytí koruny většími plochými kameny s mírným vyspádováním s minimálními plochami spár či pokládka vyspádovaných cihel do maltového lože. Koruna hradby musí být provedena kvalitně, tak aby nedocházelo k zatékání svrchu do zdiva a narušování hmoty hradby srážkovou vodou. Spáry mezi jednotlivým materiálem na koruně budou provedeny z vápenné, pouze mírně nastavované malty. V případě použití tvrdé, cementové malty by docházelo ke vzniku trhlinek, kterými by se dostávala do konstrukce voda.
7. **Povrchová úprava**: Vzhledem k tomu, že se jedná pouze o lokální opravu hradební zdi, není nutné v současné době řešit konečnou povrchovou úpravu líce zdiva. Ta by měla být řešena až při celkové opravě této části hradebního úseku a po provedení všech výše uvedených průzkumů.
8. **Detailní řešení** bude projednáváno na pravidelných kontrolních dnech za účasti pověřeného zástupce odborné složky a výkonného orgánu státní památkové péče.

náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 1/14, 350 20 Cheb | Tel.: +420 354 440 175 | Bankovní spojení | výdajový účet 528-331/0100 | IČ: 00253 979
E-mail: snizova@cheb.cz | www.cheb.cz | Fax: +420 354 440 550 | Komerční banka Cheb | příjmový účet 19-528-331/0100 | DIČ: CZ00253 979

MUCH 46235/2014
KSÚ 1350/2014

O d ů v o d n ě n í :

Účastník řízení Státní oblastní archiv v Plzni, Sedláčkova 22/44, 30612 Plzeň, zastoupený Mgr. Petrem Hubkou, vlastníkem části městského opevnění na stav.p.č. 228/1 v k.ú. Cheb, podal dne 12.02.2014 žádost z hlediska státní památkové péče k záměru provedení opravy části historických městských hradeb na stav.p.č. 228/1 v k.ú. Cheb, obec a okres Cheb, kraj Karlovarský.

Dle předložené žádosti je záměrem investora realizovat opravu části hradební zdi. Předmětem opravy by měla být poškozená koruna hradby. Je navrženo ubourání horní části zdiva, jeho srovnání a dozdění. Stávající tašky bobrovky mají být vyměněny za nové. Součástí žádosti je krycí list rozpočtu zpracovaný firmou Klempex Vacek s.r.o. Cheb.

Městské opevnění je jmenovitě zapsané v Ústředním seznamu kulturních památek pod rejstříkovým číslem 16667/4-3637 a nachází se v Městské památkové rezervaci Cheb, která byla prohlášena výnosem č. 11 Ministerstva kultury České socialistické republiky s účinností dne 1. října 1981, pod č.j. 16429/84-VI/1.

Ve smyslu ust. § 14 odst. 6 zákona o státní památkové péči obdržel zdejší odbor ve věci písemné kladné odborné vyjádření Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Lokti s podmínkami, vydané pod č.j. NPÚ-342/17143/2014 ze dne 06.06. 2014, doručené zdejšímu úřadu dne 12.06.2014.

Dle tohoto odborného vyjádření je posuzovaná hradba součástí městského opevnění a nachází se v západní části MPR Cheb. Opevnění města bylo budováno od poloviny 13. století. Konečnou středověkou podobu pak získalo ve 14. století, kdy se skládalo z opevnění hradu a města. Hlavní linie městského opevnění navázala na Chebský hrad a skládala se z hradební zdi, pod kterou vedl parkán s hlubokým příkopem. Vstup do města původně zajišťovaly tři brány: Mlýnská, Lodní a Horní. Výrazné rozšíření městského opevnění proběhlo za vlády Václava II., kdy byla hradba zesílena velkým počtem vysokých hranolových věží. Trend jeho zesilování pokračoval i za vlády Lucemburků, kdy patřilo k nejrozsáhlejším v českých zemích. Během husitských válek byla opevněna i předměstí. Do roku 1426 se podařilo vybudovat druhou linii hradeb, která se skládala z příkopu, valu s palisádami a hranolovými branami na přístupových cestách do města. Město tak mělo dvojitou linii hradeb. I v následujících stoletích se městské opevnění rozšiřovalo.

Na počátku 17. století byly kolem města budovány především raveliny s příkopy. K dalším změnám se přistoupilo během třicetileté války, kdy vzhledem k válečným okolnostem, pokračovaly práce na zdokonalování opevnění. V této době, kdy rostl význam Chebu jako příhraniční pevnosti, bylo roku 1649 rozhodnuto o jeho zásadní přestavbě. Významným mezníkem ve vývoji se pak stal rok 1652. Zkušenost třicetileté války vedla k vydání císařské rezoluce Ferdinanda III., kterou došlo k proměně středověkého královského města v zemskou pevnost. Vlastní realizační práce probíhaly v letech 1655 až 1740 s tím, že vrchol stavebních prací se odehrál mezi roky 1673 až 1699. Plán přestavby vypracoval stavitel František Pieroni de Galliano, který pak ze začátku vedl vlastní stavbu spolu se stavitelem Janem de Capauli.

náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 1/14, 350 20 Cheb | Tel.: +420 354 440 175 | Bankovní spojení | výdajový účet 528-331/0100 | IČ: 00253 979
E-mail: snizova@cheb.cz | www.cheb.cz | Fax: +420 354 440 550 | Komerční banka Cheb | příjmový účet 19-528-331/0100 | DIČ: CZ00253 979

Během desítek let realizace se na ní podílela celá řada stavitelů, např. Giovanni Domenico Orsi, Abraham Leuthner, Baltazar Schwartzbauer či K. Dientzenhofer. Od roku 1701 byl chebským pevnostním stavitelem Ignác Bayer. Jako vrchní pevnostní stavitel v království českém dohlížel tehdy na stavební práce taktéž Giovanni Battista Alliprandi. Od roku 1717 pak Tomáš Haffenecker. Při stavbě vzniklo sedm nových velkých pětiúhelných bastionů, které byly spojeny kurtinami. Zároveň došlo k přeměně hradu na citadelu a jeho obezdění hradbou s kasematy. Mohl tak být hájen i proti městu. Stávající městské hradby včetně bran byly zachovány. S touto úpravou souviselo i zboření předměstí a částečně i středověkého valu po jejich obvodu. Monumentální stavba se však ukázala již při svém dokončování jako zastaralá, takže neodolala obléhání francouzským vojskem v roce 1742. Roku 1743 proběhlo zpětné dobytí pevnosti vojskem Marie Terezie, ani tehdy se pevnost neuhájila. Roku 1749 byl vypracován nový plán ke stavbě fortifikací a v následujících letech měl i hrad obdržet nové zdi a široké příkopy. Po roce 1756 byly započaty práce na opravě opevnění. Na severní straně hradu byl postaven vysoký val. V roce 1809 však byla pevnost pro nefunkčnost zrušena. V následujících letech začaly práce na její demolici.

Řešená část městského opevnění vede od bývalého kláštera klarisek k Hradební ulici. Tento úsek hradeb je významný tím, že se zde dochovala i městská hradební věž a částečně i hradební příkop. Jedná se o zeď vyzděnou z kamenného materiálu, pouze v horních partiích je zdivo smíšené. Zdící malta vykazuje velké procento pískového podílu s plnivem hrubšího zrna. Povrch zdi je opatřen různými typy omítek, které jsou v současné době značně destruované. Koruna zdiva je částečně navýšena cihelným materiálem a je kryta bobrovkami. Vzhledem k tomu, že k městskému opevnění v minulosti přiléhala řada domů, které byly ve druhé polovině 20. století odstraněny, jsou na zdivu patrné kapsy po konstrukcích.

Současný stav této části městského opevnění je špatný. Hradební zeď je dlouhodobě neudržována. Ze zdiva vyrůstá drobná náletová zeleň. Zeď je v některých místech hloubkově destruovaná. Omítky jsou v havarijním stavu. Dochovány jsou pouze některé úseky, ve spodních soklových partiích nejsou omítky téměř žádné. Koruna zdiva je výrazně rozvolněná, v některých partiích již značně destruovaná. Zakrytí koruny pomocí bobrovek je poškozené, na mnoha místech zcela chybí.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Lokti posoudil předloženou žádost a v ní obsažené práce na památkovou hodnotu objektu. Opravy městského opevnění tvoří specifickou část obnov památkového fondu. Jejich odlišnost je dána jednak jejich funkcí, tak i většinou neúplným dochováním.

Dalším aspektem jejich obnovy je nízká míra znalostí o jejich původní podobě. Opevnění prošlo během dlouhých let své existence složitým stavebním vývojem. V posledních několika staletích, kdy ztratilo původní smysl, docházelo k častému ničení a zanedbávání péče. Pozůstatky městského opevnění jsou přitom podstatným historickým pramenem pro dějiny měst a jejich urbanistický vývoj a zásadním způsobem vypovídají o historických stavebně-technologických postupech.
Opravy opevnění jsou natolik specifickou záležitostí, že jejich realizaci je nezbytné provádět na základě dílčích specifických průzkumů.

náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 1/14, 350 20 Cheb | Tel.: +420 354 440 175 | Bankovní spojení | výdajový účet 528-331/0100 | IČ: 00253 979
E-mail: snizova@cheb.cz | www.cheb.cz | Fax: +420 354 440 550 | Komerční banka Cheb | příjmový účet 19-528-331/0100 | DIČ: CZ00253 979

Cílem opravy by neměla být jen záchrana samotné fyzické podstaty, ale i zachování vypovídací schopnosti dané konstrukce. Vzhledem k tomu, že hradby jsou z hlediska státní památkové péče nositelem celé řady podstatných informací, které mohou být při obnově ohroženy či dokonce zaniknout, je nutné jejich opravu provádět až po zpracování podrobné odborné dokumentace a průzkumu. To předpokládá zpracování stavebně historického průzkumu (Ten by měl být zpracován v komplexní rovině, tzn. nejen na jeden úsek hradby, ale měl by obsáhnout celý dochovaný systém městského opevnění, neboť se jedná o soubor vícero objektů, které logicky patří k sobě. Jedině tímto způsobem bude zaručena dostatečná podrobnost a kvalita SHP.), analýzu obou lící zdiva, popř. jádra zdiva a koruny, zpracování podrobné fotografické dokumentace včetně fotogrammetrie. Průzkumy je potřeba také operativně doplňovat v rámci samotné opravy. Vzhledem k velké vypovídací schopnosti hradeb, je z hlediska státní památkové péče ve většině případů důležité upřednostňovat konzervaci reliktu před kompletní rekonstrukcí. Záměrem by neměla být snaha o vrácení do „původního“ středověkého stavu, což ani není, vzhledem k řadě faktorů možné, ale stabilizace a zachování objektu s doklady složitého stavebně historického vývoje (s možnou výjimkou novodobých degradujících úprav).
Výše nastíněný postup představuje z hlediska státní památkové péče optimální přístup k opravám hradebního systému.

Účastník řízení byl s podklady pro vydání tohoto závazného stanoviska seznámen dne 11.6.2014 k odbornému stanovisku památkového ústavu, které je jedním z hlavních podkladů pro vydání tohoto závazného stanoviska neměl připomínky.

Při zpracování tohoto závazného stanoviska zdejší odbor posuzoval žádost, vycházel z odborného vyjádření Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Lokti, z vyjádření účastníka řízení a z obecně platných principů státní památkové péče.

Toto závazné stanovisko je vydáno dle ust. §149 odst. 1 správního řádu, jako podklad pro rozhodnutí příslušného stavebního úřadu. Jeho obsah je v souladu s ustanovením § 11 odst. 3 zákona o státní památkové péči závazný pro výrokovou část rozhodnutí příslušného stavebního úřadu a nenahrazuje rozhodnutí stavebního úřadu (stavební povolení ani ohlášení).

náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 1/14, 350 20 Cheb | Tel.: +420 354 440 175 | Bankovní spojení | výdajový účet 528-331/0100 | IČ: 00253 979
E-mail: snizova@cheb.cz | www.cheb.cz | Fax: +420 354 440 550 | Komerční banka Cheb | příjmový účet 19-528-331/0100 | DIČ: CZ00253 979

MUCH 46235/2014
KSÚ 1350/2014

Poučení o opravném prostředku:

Proti tomuto závaznému stanovisku nelze v souladu s ustanovením §149 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád ve znění pozdějších předpisů, podat samostatné odvolání, neboť tento úkon není samostatným rozhodnutím.

Odvolání je možné podat až proti rozhodnutí příslušného stavebního úřadu ve věci. V rámci odvolacího řízení v souladu s ustanovením § 149 odst. 4 správního řádu dojde k přezkoumání tohoto závazného stanoviska.

otisk razítka

Ing. Martin Mašek
vedoucí odboru stavebního a životního prostředí

Na vědomí:
Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Lokti
MěÚ Cheb, odbor stavební a životního prostředí, oddělení stavebního řádu - zde
Státní okresní archiv Cheb, Františkánské náměstí 160/14, 350 02 Cheb

náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 1/14, 350 20 Cheb | Tel.: +420 354 440 175 | Bankovní spojení | výdajový účet 528-331/0100 | IČ: 00253 979
E-mail: snizova@cheb.cz | www.cheb.cz | Fax: +420 354 440 550 | Komerční banka Cheb | příjmový účet 19-528-331/0100 | DIČ: CZ00253 979